

Główne francuskie narzędzia prawne w zakresie ochrony dziedzictwa architektury miejskiej

Warszawa, 20 maj 2015

Jacky Cruchon konsultant Urbanistyka & Dziedzictwo
jacky.cruchon@wanadoo.fr +33 (0)6 80 38 10 41

OCHRONA ZABYTKÓW: WYŁĄCZNA WŁAŚCIWOŚĆ PAŃSTWA

Ochrona zabytków

- **Ustawa z 28 września 1837 r.** : powołanie komisji ds. zabytków,
- **Ustawa z 30 marca 1887 r.** utworzenie pojęcia „uznanie zabytku za pomnik historii”,
- **Ustawa z 31 grudnia 1913 r.** w sprawie zabytków [*loi sur les Monuments historiques*] rozróżnia **uznanie zabytku za pomnik historii** (decyzja ministra kultury) **i wpis** zabytku do rejestru (decyzja prefekta regionu),
- Są to dwa poziomy ochrony dla budynków użyteczności publicznej lub prywatnych, wprowadzone na wniosek administracji państwowej lub właściciela lub samorządu lokalnego lub stowarzyszenia,
- **Decyzja o objęciu ochroną może być podjęta bez zgody właściciela,**

Ochrona zabytków

- **Postępowanie w sprawie uznania za zabytek** jest możliwe w przypadku poważnego ryzyka dla budynku nie podlegającego ochronie, ale który na taką ochronę zasługuje,
- Nieruchomości objęte ochroną jako zabytki **otrzymują dotacje z budżetu Państwa i samorządów na bieżące utrzymanie i prace konserwacyjne, właściciele prywatnych nieruchomości korzystają dodatkowo z ulg/odliczeń podatkowych,**
- **Ustawa z 25 lutego 1943 r.** ustanawia strefę ochronną 500 m wokół wszystkich budynków uznanych za pomnik historii lub wpisanych do rejestru: **to początek związku pomiędzy urbanistyką a budynkami podlegającymi ochronie,**
- Wewnątrz tej strefy, na **wszelkie prace wykonywane na nieruchomościach musi być uzyskana zgoda organów państwowych (wydawana przez *architecte des bâtiments de France* – konserwator zabytków Francji),**

Ochrona zespołów miejskich

OD WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI PAŃSTWA DO CAŁKOWITEJ DECENTRALIZACJI OCHRONY

Ochrona zespołów miejskich

❑ POSTĘPOWANIA, KTÓRE STANOWIĄ DOKUMENTY URBANISTYCZNE MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO OBSZARÓW LOKALNYCH LUB KTÓRE SĄ WŁĄCZONE DO DOKUMENTÓW URBANISTYCZNYCH

- **NOWE STREFY OCHRONNE ZABYTKÓW**
- **SEKTORY ZACHOWANE**
- **ZPPAUP** [strefy ochrony miejskiego dziedzictwa architektonicznego i dziedzictwa krajobrazowego] **/AVAP** [przestrzenie waloryzacji architektury i dziedzictwa]
- Plany zagospodarowania z uwzględnieniem dziedzictwa **PLU „DZIEDZICTWO”**

Wszystkie te postępowania, przed ich przyjęciem/zatwierdzeniem, są poddane pod konsultacje społeczne.

Ochrona zespołów miejskich

□ POSTĘPOWANIA PODLEGAJĄCE WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI PAŃSTWA

➤ ODPOWIEDNIE STREFY OCHRONNE

➤ SEKTORY CHRONIONE

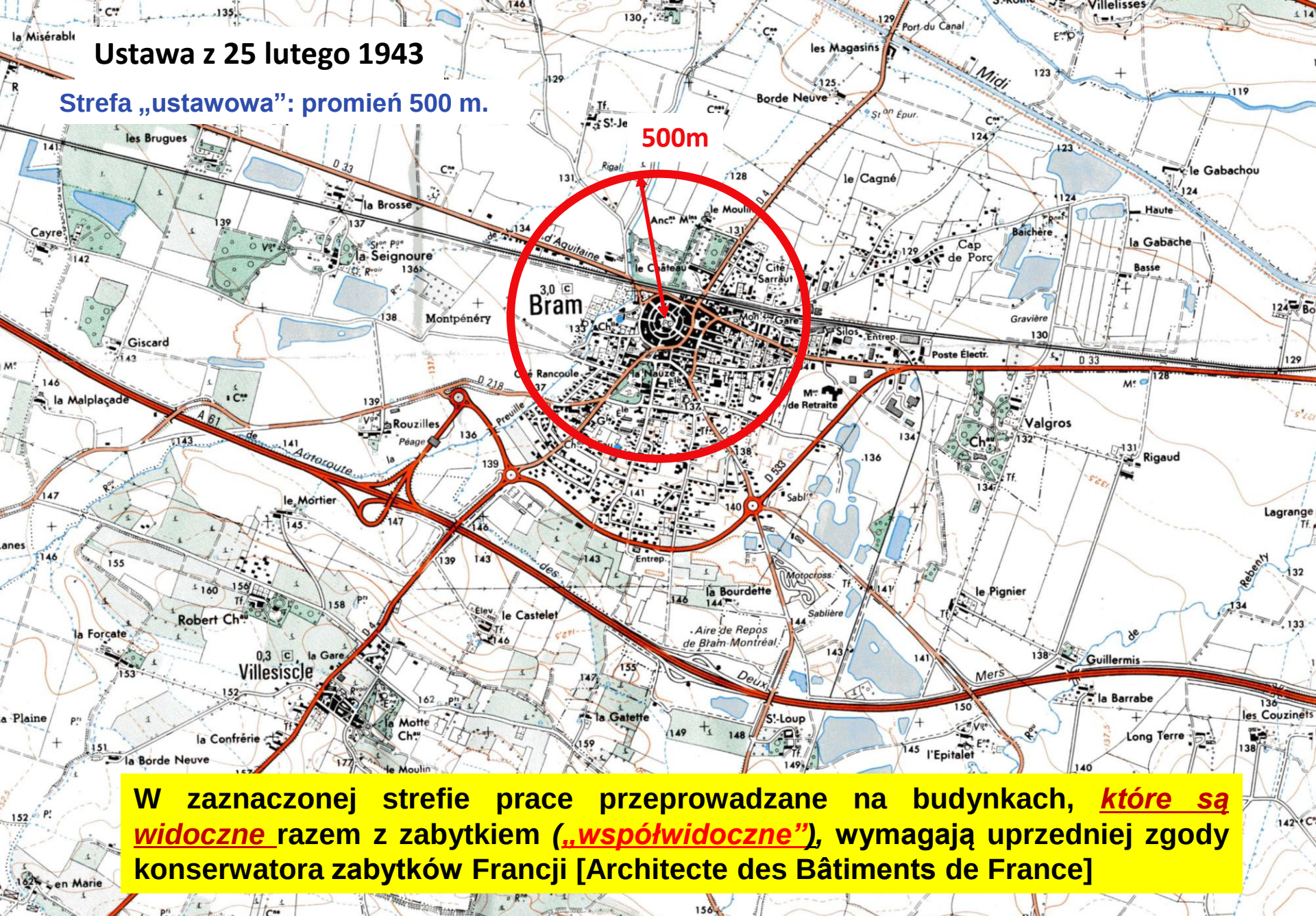
W przypadku tych dwóch postępowań wymagana jest opinia samorządu lokalnego. W razie braku zgody (rzadkość) państwo może narzucić przyjęcie przepisów o ochronie.

Ochrona zespołów miejskich

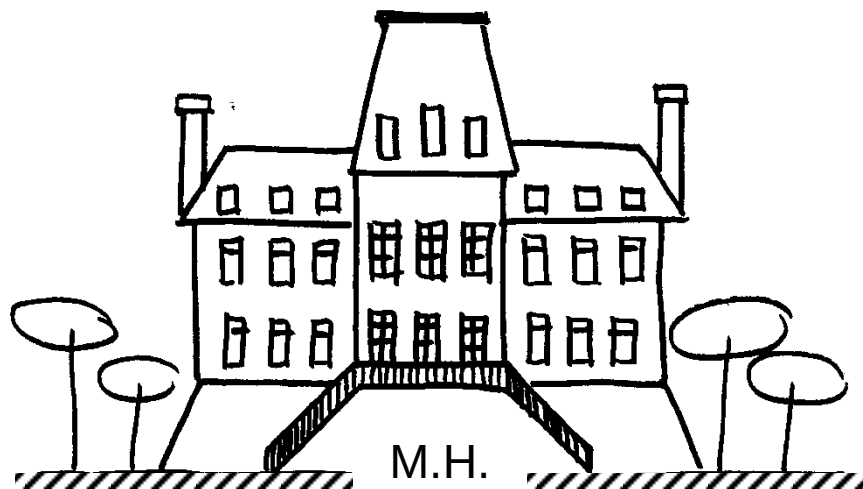
- **STREFY OCHRONNE DOSTOSOWANE DO ZABYTKÓW:**
geometria nie zna się na niuansach!

Ustawa z 25 lutego 1943

Strefa „ustawowa”: promień 500 m.

W zaznaczonej strefie prace przeprowadzane na budynkach, **które są widoczne** razem z zabytkiem („**współwidoczne**”), wymagają uprzedniej zgody konserwatora zabytków Francji [Architecte des Bâtiments de France]

Ustawa z dnia 25/02/1943

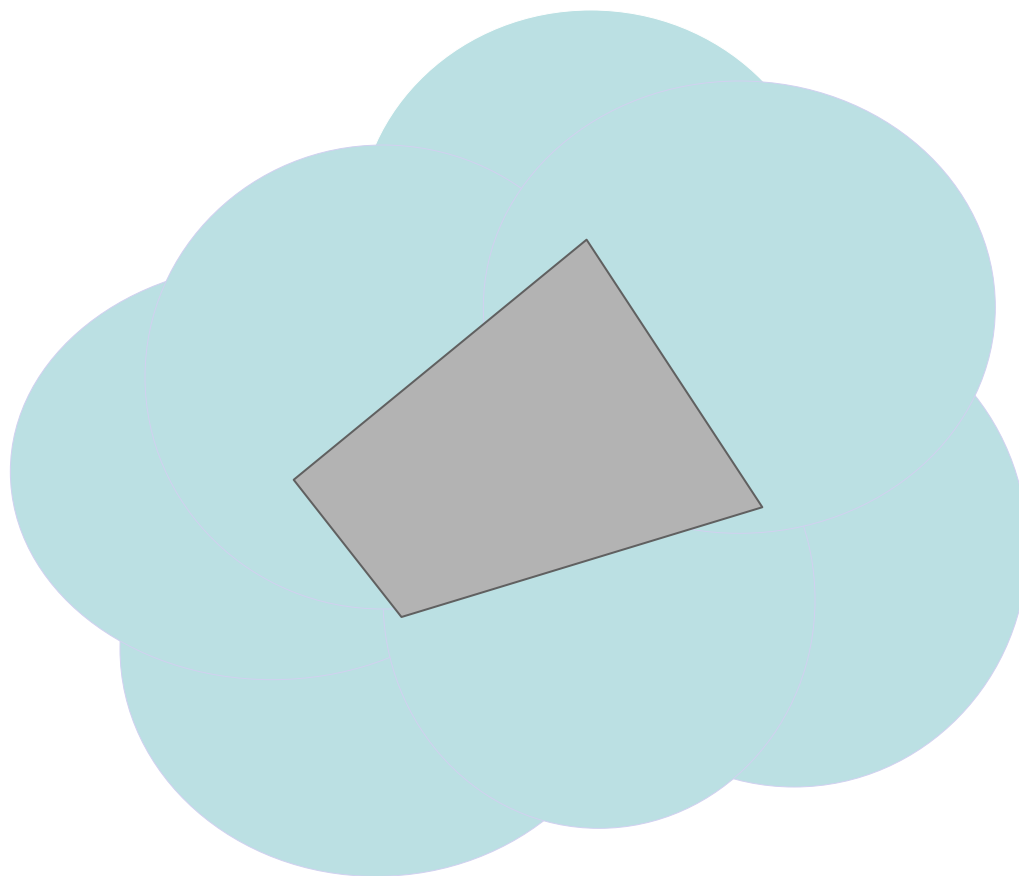
Otoczenie:

**POJĘCIE 'WIDOCZNY
RAZEM Z
ZABYTKIEM'
„WSPÓŁWIDOCZNOŚĆ”**

jego zastosowanie nie zawsze jest łatwe...

...ale zawsze można je bardziej skomplikować!!!

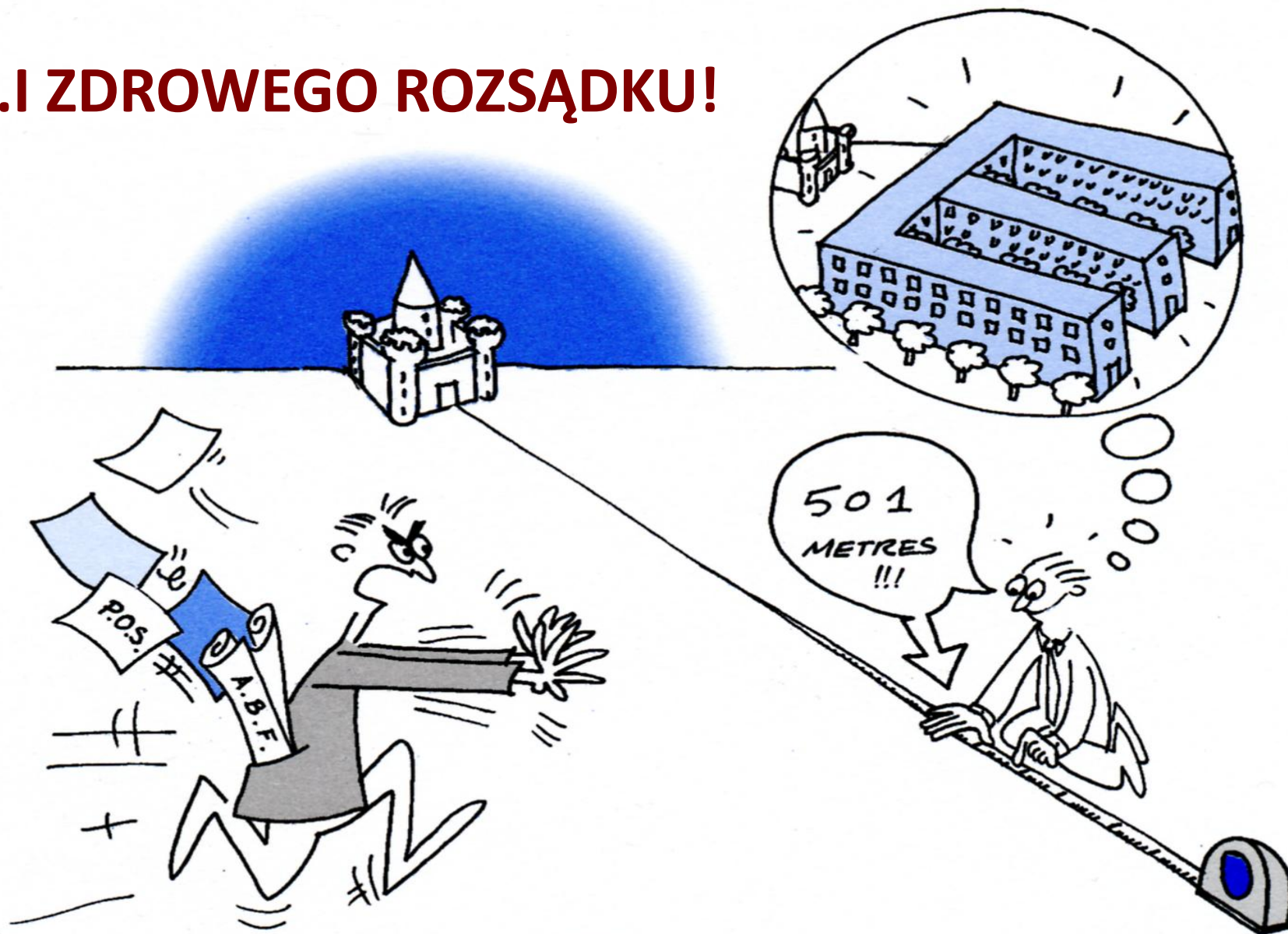

Strefa przybiera formę chmury składającej się z okręgów o promieniu 500 m wychodzącego od wszystkich punktów zewnętrznych zabytku. Granica strefy może przecinać parcele lub budynki.

**BRAK
SPÓJNOŚCI!...**

...I ZDROWEGO ROZSĄDKU!

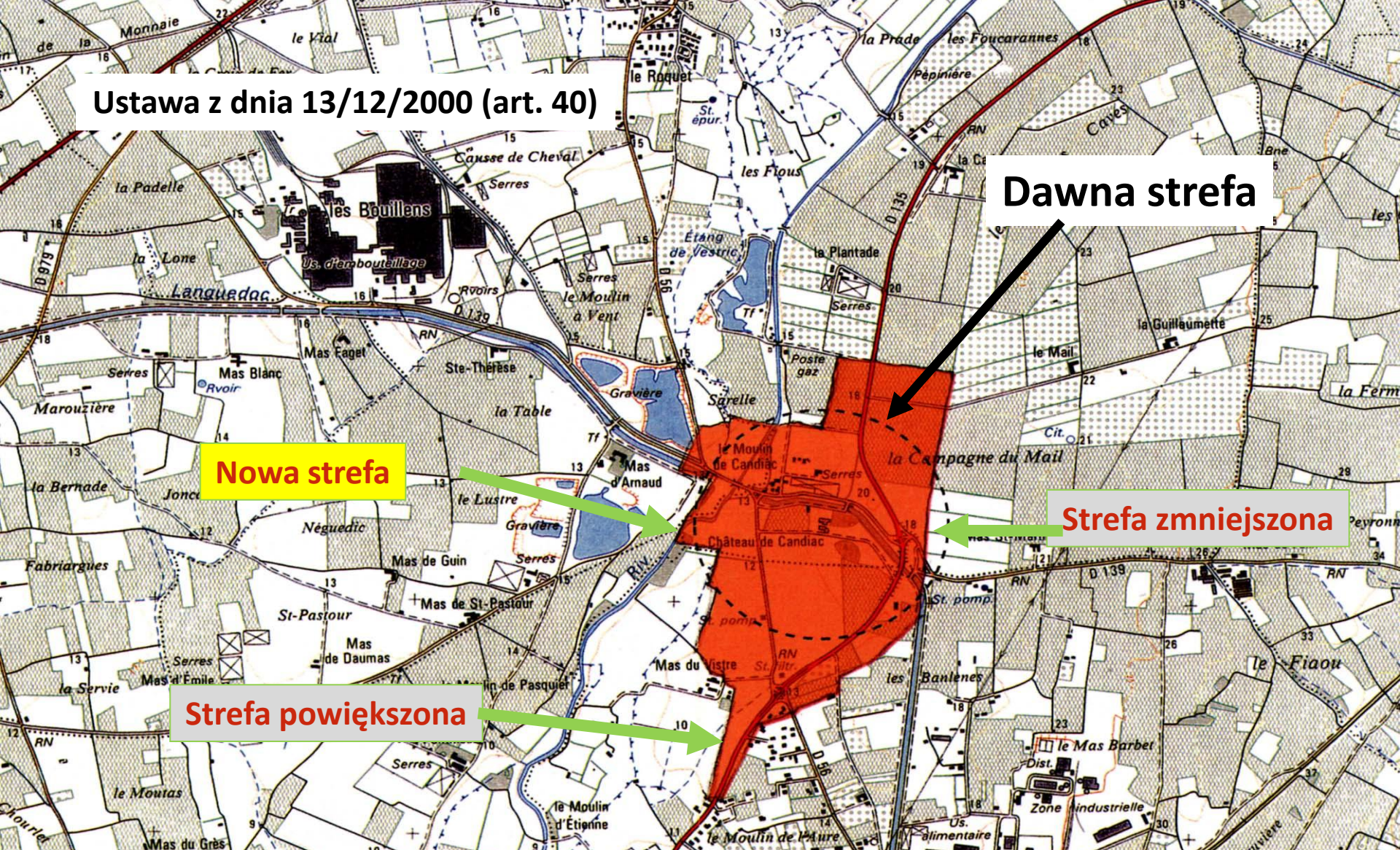

Ochrona zespołów miejskich

➤ DOSTOSOWANE STREFY OCHRONNEJ

- **Ustawa z dnia 13 grudnia 2000 r.** stwarza możliwość utworzenia wokół zabytku dostosowanej strefy ochronnej (**PPA**), **aby zastąpić strefę 500 m.** *Takie postępowanie jest wszczynane z inicjatywy biura konserwatora zabytków *Architecte des Bâtiments de France* (urząd państwowy),*
- *Dostosowaną strefę ochronną ustanawia się po analizie urbanistycznej i analizie dziedzictwa dla parceli na danym terenie.*
- W gruncie rzeczy strefa może być zmniejszona lub powiększona w całości albo w niektórych miejscach zwiększona, a w innych zmniejszona.

Ustawa z dnia 13/12/2000 (art. 40)

Dawna strefa

Nowa strefa

Strefa zmniejszona

Strefa powiększona

Nowe strefy ochronne uwzględniają rzeczywiste potrzeby zabytku i obszaru i obejmują całość parceli

Ochrona zespołów miejskich

➤ SEKTORY ZACHOWANE

- Ustawa zwana ustawą Malraux z 4 sierpnia 1962 r. utworzyła **sektory chronione**: chodziło o to, aby w kontekście troski o higienę i w kontekście polityki odnowy urbanistycznej **uniknąć systematycznego niszczenia starych dzielnic, które miałyby zostać zastąpione przez nowe zabudowania niemające nic wspólnego z tradycyjnym miastem.**
- Ma ona na celu **ochronę starych dzielnic** „o charakterze historycznym, estetycznym lub o charakterze uzasadniającym konserwację, odnowę i waloryzację całości lub części zabudowy lub terenu niezabudowanego”.
- Jest to jakościowy dokument urbanistyczny, którego cel polega na zachowaniu układu urbanistycznego i starej architektury przy jednoczesnym umożliwieniu harmonijnego rozwoju z punktu widzenia współczesnych funkcji miasta, powiązanego z całością miasta.

Ochrona zespołów miejskich

➤ SEKTORY CHRONIONE (cd.)

- Sektory Chronionene **mogą chronić** przestrzenie publiczne, przestrzenie niezabudowane, budynki z zewnątrz, **ale również wnętrza budynków.**
- W związku z tym **ustanawia się je na bazie bardzo dokładnego inwentarza wszystkich parceli.**
- Prace renowacyjne prowadzone przez **właścicieli obiektów prywatnych** w celu **pozyskania mieszkań na wynajem** dają prawo, po spełnieniu określonych warunków, **do dotacji i ulg/odliczeń podatkowych.**

Ochrona zespołów miejskich

❑ POSTĘPOWANIA ZARZĄDZANE WSPÓLNIE PRZEZ PAŃSTWO I SAMORZĄD LOKALNY

- **ZPPAUP** (*zones de protection du patrimoine architectural urbain et paysager* – strefy ochrony miejskiego dziedzictwa architektonicznego i dziedzictwa krajobrazowego) zastąpione przez **AVAP** (przestrzenie waloryzacji architektury i dziedzictwa)

- **ZMODYFIKOWANE STREFY OCHRONNE**

Ochrona zespołów miejskich

➤ ZPPAUP i AVAP

- **Ustawa z dnia 7 stycznia 1983 r. w sprawie decentralizacji** ustanawia Strefy Ochrony Dziedzictwa Architektonicznego i Miejskiego [**Zones de Protection du Patrimoine Architectural et Urbain**] (ZPPAU). Są one dość zbliżone do Sektorów Chronionych, ale **nie mogą chronić wnętrzbudynków.**
- **Ustawa z dnia 8 stycznia 1993 r. poszerza kompetencje ochrony ZPPAU na krajobrazy. Stają się one ZPPAUP [P = paysage]. Stanowią one instrument dobrze dostosowany do terenów wiejskich.**
- Postępowanie prowadzone jest wspólnie przez mera [burmistrz, prezydent miasta] i organy administracji państwowej. W skład grupy roboczej wchodzi w równej ilości przedstawiciele rady miejskiej i administracji państwowej. **Konserwator zabytków Francji [Architecte des Bâtiments de France] pełni funkcję doradcy gminy.**

Ochrona zespołów miejskich

➤ ZPPAUP i AVAP (cd.)

- Od 2010 r. muszą uwzględniać kwestie środowiskowe i stają się Przestrzeniami Waloryzacji Architektury i Dziedzictwa (**AVAP**).
- **Analizy w celu opracowania AVAP (oraz ZPPAUP) korzystają z 50 % dofinansowania z budżetu państwa.**
- Prace renowacyjne prowadzone przez **właścicieli budynków prywatnych** w celu **pozyskania mieszkań na wynajem** dają prawo, po spełnieniu określonych warunków do **dotacji oraz odliczeń podatkowych**.
- **Zmiana zasad** ustanowionych w dokumentach AVAP lub ZPPAUP wymaga uprzedniej zgody **odpowiednich służb administracji państwowej**.

Ochrona zespołów miejskich

➤ ZMIENIONE STREFY OCHRONNE

- **Ustawa z dnia 13 grudnia 2000 r.** stwarza możliwość ustanowienia wokół zabytków zmienionej strefy ochronnej (**PPM**), **w celu zastąpienia stref 500 m.** **Takie postępowanie wszczyna się z inicjatywy samorządu.**
- **Postępowanie staje się obowiązkowe, kiedy gmina ustala miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (PLU).**
- **Plan PPM ustanawia się po przeprowadzeniu analiz urbanistycznych i dziedzictwa dla parceli na objętym nim terenie.** W końcowym rozrachunku strefa może być zmniejszona, powiększona lub w niektórych miejscach zmniejszona, a w innych zwiększona. **Przez cały czas trwania postępowania, jest ono uzgadniane z konserwatorem zabytków [Architecte des Bâtiments de France].**

Ochrona zespołów miejskich

❑ **POSTĘPOWANIE NALEŻĄCE WYŁĄCZNIE DO
WŁAŚCIWOŚCI SAMORZĄDU LOKALNEGO:**

✓ **MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA TERENU
„DZIEDZICTWO”**

Ochrona zespołów miejskich

- Ustawa z dnia 13 GRUDNIA 2000 r. pozwala, poprzez miejscowy plan zagospodarowania terenu (PLU):

„zidentyfikować i zlokalizować elementy krajobrazu oraz określić granice dzielnic, kwartałów, zabudowań, przestrzeni publicznych, zabytków, miejsc historycznych i sektorów przeznaczonych do ochrony, waloryzacji lub przekwalifikowania z powodów kulturowych, historycznych bądź ekologicznych i przyjąć, jeśli zachodzi taka konieczność, przepisy mające na celu zapewnienie ich ochrony”.

Plany te są nazywane **PLU patrimoniaux** [plany z uwzględnieniem dziedzictwa].

- Analiz nie dofinansowuje się z budżetu państwa, prace rewaloryzacyjne nie dają prawa ani do dotacji, ani do ulg podatkowych.
- *Ochrona ustanowiona na podstawie PLU „dziedzictwo” może być w całości zmieniona, jeśli taka jest wola miasta. Ponadto ograniczone są możliwości zalecenia wykonania robót jakościowych.*
- **„PLU dziedzictwo” są słabe prawnie i politycznie, i traktuje się je jako instrumenty uzupełniające.**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Association Nationale des Villes et Pays d'Art et d'Histoire et des Villes à Secteurs Sauvegardés et Protégés

Musée d'Aquitaine 20 cours Pasteur
33000 Bordeaux France
Tel : +33 (0)9 72 49 97 06

Mail : service@an-patrimoine.org

Strona francuska:
www.an-patrimoine.org

Strona międzynarodowa:
www.an-patrimoine-echanges.org

